

Форма № Н - 3.04

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ
КАФЕДРА ДИТЯЧОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

д-р мед.наук, проф. А.Г..Шульгай

“ _____ ” _____ 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДИТЯЧА ХІРУРГІЧНА СТОМАТОЛОГІЯ

напряом підготовки 1201 Медицина
спеціальність 7.12010005 – Стоматологія
факультет стоматологічний

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма з дитячої хірургічної стоматології для студентів
за напрямом підготовки «Медицина», спеціальністю Стоматологія

Розробник: д-р.мед.наук, проф. О.В. Авдєєв, канд. мед. наук, доц.
Бандрівський Ю.Л.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри дитячої стоматології

Протокол від “24” червня 2016 року № 16

Завідувач кафедри дитячої стоматології

_____ (Авдєєв О.В.)

© _____, 2016 рік

© _____, 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 1201 Медицина	Нормативна	
Загальна кількість годин – 180	Спеціальність: 7.12010005 – Стоматологія	Рік підготовки	
		4-й	5-й
		Семестр	
		8-й	9-й
		Лекції	
		20 год.	20 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,8 самостійної роботи студента – 0,7	Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст	Практичні	
		48 год.	48 год.
		Самостійна робота	
		22 год.	22 год.
		Вид контролю:	
		Тестовий контроль	Тестовий контроль

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 76:24

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дитячої хірургічної стоматології визначається кінцевими цілями, що встановлюються на основі ОПП підготовки лікаря за фахом відповідно до блоку природничо-наукової підготовки і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни. Опис цілей сформульовано через вміння у вигляді цільових завдань (дій). На підставі кінцевих цілей до кожного розділу або підрозділу сформульовані конкретні цілі у вигляді певних умінь (дій), цільових завдань, що забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення дисципліни.

Завданнями навчальної дисципліни «Дитяча хірургічна стоматологія» є: вміння проводити обстеження стоматологічного хворого, вивчення провідних синдромів і симптомів у хірургічній стоматології, обґрунтування та формулювання попереднього діагнозу; вміння аналізувати результати обстеження та проводити диференційну діагностику, ставити остаточний діагноз основних захворювань, виявляти та ідентифікувати прояви соматичних захворювань в порожнині рота, визначати принципи комплексного лікування в клініці дитячої хірургічної стоматології, виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених хірургічних стоматологічних захворювань у дітей.

Викладання дисципліни «Дитяча хірургічна стоматологія» спрямовано на:

- оволодіння основними стоматологічними маніпуляціями та методами діагностики у дітей з хірургічними стоматологічними захворюваннями для постановки діагнозу і вибору правильного методу лікування;
- формування відповідальності студента, як майбутнього фахівця за рівень своєї підготовки та її вдосконалення протягом навчання і професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- знеболювання щелепно-лищевої ділянки у дітей;
- запальні процеси щелепно-лищевої ділянки у дітей;
- травматичні пошкодження м'яких тканин щелепно-лищевої ділянки у дітей;
- пухлини та пухлиноподібні новоутворення тканин щелепно-лищевої ділянки;
- вроджені вади щелепно-лищевої ділянки у дітей;

вміти:

- провести обстеження, поставити діагноз, призначити лікування дітей з основними стоматологічними захворюваннями;
- призначити необхідне рентгенологічне обстеження зубів та кісток щелепно-лищевої ділянки;

- знеболити тканини щелепно-лицевої ділянки у дітей;
- видалити тимчасовий та постійний зуби;
- зробити розтин абсцесу;
- видалити невелику пухлину м'яких тканин;
- зробити кістектомію та кістотомію невеликих кіст слинних залоз та щелеп;
- виконати первинну хірургічну обробку рани м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки;
- іммобілізувати зуби та фрагменти нижньої щелепи у разі їх травми в залежності від віку дитини;
- подовжити вуздечку язика, верхньої губи;
- провести сіалографію.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Знеболення та видалення зубів у дітей, запальні та травматичні захворювання тканин щелепно-лицевої ділянки.

Підрозділ 1

Анатомо-фізіологічні особливості будови тканин щелепно-лицевої ділянки. Знеболювання хірургічних втручань в щелепно-лицевій ділянці (ЩЛД) у дітей в умовах амбулаторії та стаціонару. Видалення тимчасових та постійних зубів у дітей різного віку.

Конкретні цілі:

- знати анатомо-фізіологічні особливості розвитку та будови тканин і органів ЩЛД у дітей;
- знати анатомічну будову щелеп та орієнтири для визначення цільових пунктів при проведенні провідникових анестезій у дітей різного віку;
- знати анестетики, які найбільш часто застосовуються для місцевого знеболення тканин ЩЛД у дітей;
- знати та вміти провести проби на переносимість до анестетиків;
- знати ускладнення під час проведення місцевого знеболювання, вміти їх діагностувати та лікувати;
- знати види загального знеболювання та речовини, які використовуються для його проведення;
- знати та вміти визначити показання та протипоказання до загального знеболювання в умовах поліклініки та стаціонару;
- знати анатомічну будову, строки прорізування зубів та розсмоктування коренів;
- знати показання та протипоказання до видалення постійних та тимчасових зубів;
- знати інструменти для видалення зубів у дітей;
- вміти видаляти тимчасові та постійні зуби у дітей різного віку;

- знати ускладнення під час та після видалення зубів та вміти їх лікувати;
- вміти надати первинну допомогу при виникненні загальних ускладнень (непритомність, колапс, шок).

Тема 1. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку та будови тканин і органів щелепно-лицевої ділянки у дітей.

Розвиток щелепно-лицевої ділянки. Особливості розвитку та будови верхньої та нижньої щелеп, скронево-нижньощелепного суглобу. Жувальні та м'язи м'язи. Строки формування, прорізування та зміни зубів. Особливості кровопостачання та інервації м'яких тканин та щелеп. Основні етапи розвитку органів і систем організму дитини, що безпосередньо впливають на перебіг основних хірургічних стоматологічних захворювань.

Тема 2. Знеболювання хірургічних втручань в щелепно-лицевій ділянці у дітей в умовах амбулаторії та стаціонару.

Місцеве та загальне знеболювання щелепно-лицевої ділянки у дітей. Види та методи загального знеболювання; показання та протипоказання до проведення в умовах амбулаторії та стаціонару. Особливості техніки інфільтраційного та провідникового знеболювання у дітей різного віку: показання та протипоказання до проведення. Ускладнення, їх попередження та лікування.

Тема 3. Видалення тимчасових та постійних зубів у дітей.

Будова тимчасових та постійних зубів, строки прорізування та розсмоктування коренів. Показання, протипоказання до видалення зубів у дітей. Техніка видалення та інструментарій. Особливості видалення тимчасових та постійних зубів у дітей різного віку на верхній та нижній щелепі. Загальні та місцеві ускладнення під час та після видалення зубів у дітей, методи їх лікування та профілактика.

Підрозділ 2

Загальна характеристика перебігу запальних процесів тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей. Запальні процеси щелеп: гострі та хронічні періостити, гострий та хронічний одонтогенний та неодонтогенний (гематогенний, травматичний) остеомієліти. Запальні захворювання скронево-нижньощелепного суглоба (СНЩС) у дітей. Запальні одонтогенні кісти щелеп від тимчасових та постійних зубів. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування, профілактики та реабілітація.

Конкретні цілі:

- знати анатомо-фізіологічні особливості будови тканин щелепно-лищевої ділянки, які впливають на розвиток запальних процесів;
- знати особливості будови щелеп та зубів у дітей різного віку;
- знати клінічні ознаки різних форм періоститів, вміти встановити діагноз та призначити лікування;
- вміти розітнути підокісний абсцес з локалізацією на вестибулярній поверхні щелеп та на піднебінні у дітей в тимчасовому, змінному та постійному прикусі;
- знати клінічні ознаки остеомієлітів різних форм та локалізації, вміти встановити діагноз та призначити лікування;
- вміти оцінити рентгенограми дітей з різними формами хронічного остеомієліту та встановити діагноз;
- вміти провести диференційну діагностику хронічного остеомієліту з пухлинами та пухлиноподібними утвореннями щелеп за даними рентгенологічного обстеження;
- знати можливі ускладнення остеомієлітів та вміти проводити їх профілактику;
- знати особливості анатомо-фізіологічної будови скронево-нижньощелепного суглобу (СНЩС) у дітей різного віку;
- вміти обстежити СНЩС та інтерпретувати дані додаткових методів його дослідження;
- знати клінічні прояви гострого та хронічного артрити та вторинного деформуючого остеоартрозу СНЩС, вміти встановити діагноз, провести диференційну діагностику та призначити лікування.
- знати клінічні прояви вміти встановити діагноз, провести диференційну діагностику та призначити лікування одонтогенних кіст щелеп запального походження від тимчасових та постійних зубів.

Тема 4. Одонтогенний та неодонтогенний періостит щелеп. Клініка гострого та хронічного періоститу. Діагностика, диференційна діагностика. Комплексне лікування, профілактика.

Періостити щелеп. Етіологія, класифікація. Клінічні прояви, діагностика, методи лікування. Показання до госпіталізації дітей з гострим періоститом. Особливості розтину підокісного абсцесу різної локалізації в період змінного та постійного прикусу. Особливості клінічного перебігу та діагностика різних форм хронічного періоститу. Диференційна діагностика гострого та хронічного періоститу з іншими захворюваннями.

Тема 5. Гострий одонтогенний остеомієліт щелеп у дітей. Діагностика, клініка, невідкладна медична та хірургічна допомога, реабілітація таких дітей. Профілактика захворювання.

Особливості анатомо-фізіологічної будови щелеп у дітей різного віку в аспекті виникнення остеомієліту. Етіологія та патогенез розвитку захворювання. Теорії виникнення. Класифікація остеомієліту щелеп.

Діагностика, клініка, невідкладна медична та хірургічна допомога, реабілітація таких дітей. Особливості клінічних проявів гострого одонтогенного остеомієліту, медикаментозне та хірургічне лікування, профілактика захворювання. Ускладнення, лікування та профілактика.

Тема 6. Гострий неодонтогенний (гематогенний, травматичний остеомієліт) щелеп у дітей. Причини розвитку, особливості клінічного перебігу. Діагностика, диференціальна діагностика, лікування, ускладнення та їх профілактика.

Причини розвитку. Особливості клінічних проявів гострого гематогенного остеомієліту верхньої щелепи. Гострий травматичний остеомієліт щелеп у дітей. Діагностика, принципи медикаментозного та хірургічного лікування, профілактика захворювання. Ускладнення, їх лікування та профілактика. Реабілітація дітей, які перенесли гострий остеомієліт.

Тема 7. Хронічний (одонтогенний та неодонтогенний) остеомієліт щелеп у дітей. Клініко-рентгенологічні форми захворювання. Первинно-хронічний остеомієліт. Діагностика, диференціальна діагностика, лікування, ускладнення та їх профілактика.

Хронічний остеомієліт щелеп (одонтогенний, неодонтогенний). Класифікація, етіологія, патогенез, клініко-рентгенологічні форми захворювання. Закономірності клінічного перебігу у дітей різного віку. Рентгенологічні ознаки та строки формування секвестрів, показання до секвестрэктомії. Діагностика, диференційна діагностика, методи лікування різних форм хронічного остеомієліту. Ускладнення та їх профілактика. Реабілітація дітей, які перенесли хронічний остеомієліт.

Тема 8. Гострі запальні захворювання скронево-нижньощелепного суглоба (СНЩС) у дітей. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.

Особливості будови скронево-нижньощелепного суглоба (СНЩС) у дітей залежно від віку. Класифікація захворювань СНЩС. Етіологія артритів. Методи обстеження СНЩС. Клінічні прояви гострого артриту СНЩС. Ревматоїдний та ревматичний артрит. Діагностика, диференційна діагностика, принципи комплексного лікування. Ускладнення та їх профілактика.

Тема 9. Етіопатогенез хронічних захворювань СНЩС. Клінічні прояви, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування хронічного артриту, вторинного деформівного остеоартрозу (ВДОА) та анкілозу.

Етіологія, патогенез розвитку захворювання. Особливості клінічних проявів хронічного артриту та вторинного деформівного артриту СНЩС. Анкілоз СНЩС, як ускладнення гострого артриту. Клініко-рентгенологічний симптомо-комплекс одно- та двобічного кісткового анкілозу. Діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування та реабілітації.

Тема 10. Запальні одонтогенні кісти щелеп від тимчасових та постійних зубів.

Класифікація кіст щелеп. Етіологія та механізм розвитку. Клінічні прояви кіст щелеп запального походження та методи їх діагностики. Рентгенологічна характеристика радикулярних і радикулярних зубовмісних кіст від тимчасових та постійних зубів. Диференційна діагностика запальних одонтогенних кіст щелеп. Клініка, діагностика та особливості лікування нагноєних кіст щелеп. Кісти прорізування. Хірургічні методи лікування: кістектомія та кістотомія. Показання, методика виконання.

Подрозділ 3

Запальні захворювання м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей: лімфаденіти, абсцеси, флегмони, фурункули, карбункули. Специфічні запальні процеси (туберкульоз, актиномікоз, сифіліс, ВІЧ-інфекція та СНІД). Гострі та хронічні захворювання слинних залоз. Травматичні пошкодження м'яких тканин.

Конкретні цілі:

- знати особливості будови м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей, які впливають на перебіг запальних процесів;
- знати клінічні симптоми, характерні для запальних захворювань м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки;
- вміти обстежити дитину з запальним процесом щелепно-лицевої ділянки та встановити діагноз;
- вміти визначити метод та місце лікування дитини в залежності від стадії розвитку запалення м'яких тканин;
- знати клінічні симптоми та вміти обґрунтувати показання до госпіталізації дітей з фурункулами, карбункулами, лімфаденітами;

- вміти діагностувати гостре та хронічне запалення в лімфатичному вузлі, провести диференційну діагностику та визначити лікувальну тактику;
- знати клінічні симптоми, вміти діагностувати абсцеси та флегмони щелепно-лищевої ділянки, провести диференційну діагностику, призначити лікування їх;
- вміти провести розтин поверхневого абсцесу невеликих розмірів;
- знати особливості анатомічної будови слинних залоз, розташування їх та вивідних проток, вміти обстежити великі слинні залози у дитини;
- знати особливості анатомічної будови СНЩС у дітей залежно від віку
- знати клінічні симптоми гострого та хронічного артритів, вміти провести обстеження СНЩС;
- вміти діагностувати артрити СНЩС, провести диференційну діагностику та призначити лікування їх;
- вміти діагностувати вторинний деформуючий артоз та анкілоз СНЩС, провести диференційну діагностику, визначити план лікування;
- знати клінічні прояви ран будь-якої етіології, вміти визначити лікувальну тактику та провести первинну хірургічну обробку ран без дефекту або з дефектом невеликих розмірів;
- вміти визначити тактику щодо антирабічної вакцинації при укушених ранах обличчя;
- вміти визначити тактику щодо протиправцевої вакцинації у випадках травм м'яких тканин обличчя у дітей.

Тема 11. Гострі та хронічні, одонтогенні та неодонтогенні лімфаденіти щелепно-лищевої ділянки.

Класифікація, етіологія, патогенез лімфаденітів ЩЛД у дітей. Клінічні ознаки та закономірності перебігу гострих та хронічних одонтогенних і неодонтогенних лімфаденітів. Додаткові методи діагностики (дослідження крові, УЗД, пункція). Диференційна діагностика. Лікування лімфаденіту в залежності від стадії розвитку запалення. Методи хірургічного лікування. Мігруюча гранульома, псевдопаротит Герценберга, феліноз (хвороба «кошачої подряпини»), лімфогрануломатоз.

Тема 12. Одонтогенні та неодонтогенні абсцеси щелепно-лищевої ділянки.

Закономірності клінічного перебігу запальних процесів м'яких тканин ЩЛД у дітей. Класифікація абсцесів. Клінічні прояви, діагностика, диференційна діагностика поверхневих та глибоких абсцесів. Принципи

лікувальної тактики. Визначення безпечних ліній розтину при хірургічному лікуванні.

Тема 13. Одонтогенні та неодонтогенні флегмони щелепно-лицевої ділянки.

Особливості будови м'яких тканин ЩЛД у дітей в плані розвитку запального процесу. Класифікація флегмон ЩЛД. Клінічні прояви, діагностика, диференційна діагностика та лікування флегмон, розташованих навколо верхньої і нижньої щелепи. Закономірності перебігу поверхневих та глибоких флегмон в залежності від локалізації. Флегмона Жансуля - Людвіга. Діагностика, диференційна діагностика. Принципи хірургічного та медикаментозного лікування. Ускладнення флегмон та їх профілактика.

Тема 14. Фурункули та карбункули щелепно-лицевої ділянки.

Етіологія, класифікація фурункулів обличчя. Клінічні ознаки інфільтративної та абсцедуючої форм фурункула. Особливості перебігу карбункула обличчя. Діагностика, диференційна діагностика, методи лікування. Показання до госпіталізації дітей з фурункулами та карбункулами. Ускладнення, їх запобігання та профілактика.

Тема 15. Специфічні захворювання: актиномікоз, туберкульоз, сифіліс, СНІД та ВІЛ - інфекція: прояви в щелепно-лицевій ділянці у дітей.

Клініка, діагностика, диференційна діагностика та лікування туберкульозного ураження тканин ЩЛД у дітей - лімфаденіту, періоститу, остеомієліту. Особливості клінічних проявів різних форм актиномікозу щелепно-лицевої ділянки у дітей. Діагностика, диференційна діагностика, методи хірургічного лікування. Диференційна діагностика туберкульозної, сифілітичної, травматичної виразок. Клінічних прояви СНІД та ВІЛ-інфекції в ЩЛД у дітей.

Тема 16. Гострі захворювання слинних залоз у дітей: епідемічний та неепідемічний паротит, калькульозний субмаксиліт.

Анатомо-фізіологічні особливості будови слинних залоз. Класифікація запальних захворювань слинних залоз. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика та лікування гострого епідемічного, неепідемічного вірусного та гострого бактеріального паротитів. Методи обстеження слинних залоз. Особливості клінічного

перебігу, діагностика, диференційна діагностика та лікування калькульозного сіалоаденіту.

Тема 17. Хронічні запальні захворювання слинних залоз у дітей.

Класифікація хронічних запальних захворювань слинних залоз. Клініко-рентгенологічна характеристика паренхіматозного та інтерстиційного сіалоаденітів. Рентгенконтрастна сіалографія та речовини для її проведення. Методи лікування хронічних паротитів в період загострення та ремісії. Профілактика загострень, прогноз перебігу захворювання.

Тема 18. Травматичні пошкодження м'яких тканин.

Класифікація, етіологія, особливості клінічних проявів травматичних пошкоджень м'яких тканин (забиття, гематома, садна, рани). Види хірургічної обробки. Строки проведення та методика первинної хірургічної обробки (ПХО) ран без та з дефектом тканин. Вільна пересадка шкірних та шкірно-хрящових клаптів: показання, протипоказання, ускладнення та їх профілактика. Особливості ПХО укушених ран обличчя. Показання до проведення антирабічної та протиправцевої вакцинації.

Тема 19 . Опіки, відмороження.

Класифікація, етіологія, особливості клінічних проявів, клініка, діагностика та принципи лікувальної тактики щодо опіків та відморожень ЩЛД у дітей. Первинна медична допомога при опіках хімічного генезу та електроопіках. Методи визначення площі опіку. Клініка, діагностика та лікування опікового шоку.

Розділ 2. Пухлини та пухлиноподібні новоутворення тканин щелепно-лицевої ділянки, вроджені вади розвитку, травматичні ушкодження зубів та кісток.

Підрозділ 1

Доброякісні та злоякісні пухлини, пухлиноподібні утворення м'яких тканин і кісток щелепно-лицевої ділянки у дітей. Класифікація, етіологія та патофізіологія. Принципи діагностики, диференційна діагностика, методи лікування та реабілітація дітей з новоутвореннями. Показання до кровозаміщуючої терапії при проведенні оперативних втручань з приводу пухлин.

Конкретні цілі:

- знати етіологію, патогенез виникнення пухлин;

- знати анатомо-фізіологічні особливості будови тканин щелепно-лищевої ділянки в плані розвитку пухлинних процесів;
- знати класифікацію пухлин та пухлиноподібних утворень тканин ЩЛД у дітей;
- вміти обстежити дитину з пухлинами та пухлиноподібними утвореннями тканин ЩЛД та призначити додаткові методи дослідження;
- знати клінічні ознаки доброякісних пухлин та пухлиноподібних утворень тканин, вміти встановити діагноз та призначити лікування;
- знати клінічні ознаки пухлин та пухлиноподібних утворень слинних залоз;
- вміти обстежити дитину з пухлинами та пухлиноподібними утвореннями слинних залоз, призначити додаткові методи дослідження та інтерпретувати їх;
- вміти оцінити рентгенограми дітей з одонтогенними та остеогенними пухлинами щелеп та встановити діагноз;
- вміти виконати пункцію доброякісного утворення та направити матеріал на дослідження;
- знати показання до кровозаміщуючої терапії при проведенні оперативних втручань на м'яких тканинах та щелепах;
- вміти визначити групу крові, провести переливання її, проводячи на його етапах індивідуальну пробу на сумісність, біологічну пробу;
- знати клінічні прояви вміти встановити діагноз, провести диференційну діагностику та призначити лікування фолікулярної, резидуальної, фісуральних, первинної кісткової кісти та кісти прорізування.
- знати основні клінічні ознаки злоякісного утворення, вміти призначити додаткові обстеження для встановлення діагнозу
- вміти провести диференційну діагностику доброякісних пухлин та пухлиноподібних утворень щелеп із злоякісними за даними рентгенологічного обстеження;
- знати особливості клінічного перебігу травм зубів - забиття, травматичної дистопії, перелому зуба, вміти обстежити дитину, призначити та інтерпретувати результати додаткових методів дослідження, призначити лікування;
- вміти лікувати забій, повний та неповний вивихи тимчасових та постійних зубів;
- знати особливості перебігу переломів верхньої та нижньої щелепи, проводити діагностику та визначати лікувальну тактику;
- вміти призначити необхідне рентгенологічне обстеження щелеп у разі їх перелому;
- вміти виготовити та накласти гладку шину-скобу у разі вивиху зуба та шину Тігерштедта у разі підокісного перелому щелепи;

- знати клінічні ознаки вроджених незрощень верхньої губи та піднебіння, вміти встановити діагноз;
- знати особливості перебігу, показання, строки та види хірургічного втручання при коротких вуздечках губ і язика, мілкому присінку і вміти їх лікувати;
- знати строки та методи хірургічного лікування вроджених незрощень верхньої губи та піднебіння;
- знати принципи та етапи ортодонтичного лікування дітей з вродженими незрощеннями піднебіння;
- знати основні синдроми в ЩЛД у дітей, які пов'язані з вродженими дефектами та деформаціями тканин ЩЛД, хірургічну тактику лікування;
- знати завдання та етапи комплексної реабілітації дітей з вродженими незрощеннями губи та піднебіння;
- знати проблеми вигодовування дітей з незрощеннями та вміти налагодити його.

Тема № 1. Пухлини м'яких тканин ЩЛД у дітей (гемангіома, лімфангіома, ліпома, міома, фіброма). Етіологія, клініка, діагностика, способи лікування. Показання до кровозаміщуючої терапії при проведенні оперативних втручань на м'яких тканинах.

Судинні новоутворення м'яких тканин. Етіологія. Класифікація. Діагностика та диференційна діагностика гемангіом і лімфангіом. Методи лікування капілярних, кавернозних та мішаних гемангіом. Принципи лікування різних форм лімфангіом. Ускладнення під час лікування пухлин м'яких тканин, запобігання їх та методи усунення. Показання до проведення кровозаміщуючої терапії при оперативних втручаннях з приводу судинних пухлин у дітей. Клінічні прояви, діагностика, диференційна діагностика та лікування ліпом, фібром, міом.

Тема № 2. Пухлиноподібні утворення м'яких тканин обличчя (епідермоїд, дермоїд, тератома, атерома, папілома). Вроджені кісти та нориці шиї. Нейрофіброматоз. Етіологія, клініка, діагностика, лікування.

Патогномонічні симптоми, особливості діагностики, диференційна діагностика епідермоїдних і дермоїдних кіст, тератом, атером папілом. Класифікація, особливості клініки та лікування невусів. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, особливості лікування вроджених серединних та бічних кіст і нориць шиї. Особливості клінічних проявів, діагностики та лікування нейрофіброматозу у дітей. Прогноз захворювання.

Тема № 3. Істинні пухлини та пухлиноподібні новоутворення слинних залоз. Діагностика, диференційна діагностика, клініка, принципи лікування.

Анатомічна будова, топографічна анатомія слинних залоз у дітей різного віку. Особливості клінічного перебігу та рентгенологічна картина плеоморфної та мономорфної аденоми. Особливості проявів та хірургічного лікування ретенційних кіст малих слинних залоз, ранул та кіст типу «піскового годинника». Діагностика, диференційна діагностика пухлин та пухлиноподібних новоутворень слинних залоз.

Тема № 4. Остеогенні пухлини кісток обличчя у дітей (остеобластокластома, остеома, остеїд-остеома). Одонтогенні новоутворення щелеп у дітей (амелобластома, одонтома, цементома). Етіологія, патогенез, діагностика, диференційна діагностика, клініка, методи лікування.

Етіопатогенез, клініка, діагностика, диференційна діагностика, методи лікування остеоми, остеїд-остеоми, остеобластокластоми. Диференційна діагностика гігантоклітинного та банального епулісу. Особливості гістологічної будови, клініко-рентгенологічні форми амелобластами. Діагностика, диференційна діагностика та методи лікування амелобластами у дітей. Рентгенологічна діагностика остеогенних і одонтогенних пухлин з доброякісними та злоякісними новоутвореннями щелеп.

Тема № 5. Пухлиноподібні новоутворення щелеп - кісти (фолікулярна, резидуальна, фісуральна, первинна кісткова, кіста прорізування). Методи діагностики, диференційна діагностика та способи лікування. Реабілітація дітей після цистектомії та цистотомії.

Класифікація кіст щелеп у дітей. Клінічне картина, методи діагностики, диференційна діагностика, тактика хірургічного лікування фолікулярної, резидуальної, фісуральної, первинної кісткової кіст та кіст прорізування). Способи лікування кіст: цистектомія та цистотомія щелеп. Особливості клінічних проявів, рентгенологічна картина та лікування кіст, що вросли у верхньощелепну пазуху.

Тема № 6. Пухлиноподібні новоутворення кісток ЩЛД: фіброзна остеодисплазія, херувізм, гіперпаратиреоїдна фіброзна остеодистрофія, епулід. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.

Клінічні прояви, діагностика та диференційна діагностика фіброзної остеодисплазії. Рентгенологічна картина фіброзної дисплазії. Особливості

клінічного перебігу та лікування херувізму, синдрому Олбрайта. Банальний епулід: клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.

Тема № 7. Класифікація. Етіологія, патогенез, клініка, методи діагностики, диференційна діагностика. Первинна верифікація злоякісних пухлин. Принципи диспансеризації та лікування.

Класифікація. Етіологія, патогенез, сучасні методи діагностики. Особливості клінічного перебігу, патогномонічні рентгенологічні ознаки, диференційна діагностика злоякісних пухлин м'яких тканин і щелеп. Паранеопластичний синдром. Первинна верифікація злоякісних пухлин. Види біопсій. Принципи лікування та диспансеризації.

Підрозділ 2

Вроджені вади розвитку тканин, травматичні пошкодження зубів та кісток ЩЛД у дітей. Анкілоз СНЩС. Статистика, етіологія, патогенез, класифікація, клінічна картина, принципи лікування, диспансеризації та реабілітації.

Тема № 8. Вроджені вади розвитку ЩЛД. Незрощення губи. Короткі вуздечки губ та язика. Мілкий присінок. Статистика, класифікація, етіологія, причини виникнення. Клініка, діагностика, методи хірургічного лікування. Комплексна реабілітація хворих.

Статистика, класифікація, етіологія, причини виникнення вроджених незрощень верхньої губи. Клініка, діагностика, строки та методи хірургічного лікування. Комплексна реабілітація хворих. Вільна пересадка тканин (шкірних та шкірно-хрящових клаптів) при лікуванні вроджених вад розвитку. Показання, протипоказання, методика проведення, ускладнення та їх попередження. Показання, строки та види хірургічного втручання при коротких вуздечках губ і язика, мілкому присінку.

Тема № 9. Вроджені незрощення піднебіння. Статистика. Класифікація. Етіологія, клініка, діагностика, методи хірургічного лікування. Комплексна реабілітація дітей з незрощеннями піднебіння. Проблеми вигодовування дітей з незрощеннями.

Статистика, класифікація, етіологія, причини виникнення вроджених незрощень піднебіння. Клініка, діагностика, строки та методи хірургічного лікування. Принципи щадної ураностафілопластики за методикою Л.В.Харькова. Проблеми хірургічного лікування дітей з двобічним нескрізним незрощенням піднебіння. Етапи ортодонтичної та логопедичної реабілітації хворих з незрощеннями піднебіння.

Тема № 10. Травматичні пошкодження зубів у дітей (забій, вивихи – повний, неповний, інтрузійний). Травматичні пошкодження кісток ЩЛД у дітей. Анкілоз СНЩС. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, особливості лікування в різному віці, реабілітація таких хворих. Комбінована та поєднана травма

Травматичні пошкодження зубів у дітей (забій, вивихи, переломи). Травматичні пошкодження кісток ЩЛД у дітей – переломи верхньої та нижньої щелепи. Статистика, етіологія. Класифікація. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, особливості лікування в різному віці та реабілітація таких хворих. Особливості лікування переломів в період змінного прикусу. Види іммобілізації. Показання до проведення остеосинтезу у дітей. Комбінована та поєднана травма ЩЛД у дітей. Захист історії хвороби.

Підрозділ 3

Закономірності клінічного перебігу, алгоритм діагностичних, лікувальних та профілактичних заходів щодо запальних, травматичних, пухлинних процесів, вроджених та набутих вад розвитку тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей.

Тема № 11. Закономірності клінічного перебігу, алгоритм діагностично - лікувальних та профілактичних заходів, вибір методу знеболення у дітей з запальними захворюваннями ЩЛД та супутніми соматичними захворюваннями в умовах поліклініки та стаціонару.

Тема № 12. Діагностичні критерії доброякісних пухлин та пухлиноподібних новоутворень ЩЛД у дітей Принципи лікарської тактики та реабілітації на етапах їх лікування.

Тема № 13. Патогномонічні клінічні ознаки травматичних ушкоджень тканин ЩЛД у дітей. Методи діагностики травм м'яких тканин, зубів, щелеп. Принципи ПХО ран м'яких тканин обличчя. Способи іммобілізації зубів та щелеп залежно від виду травми та віку дитини. Клініка, діагностика, диф. діагностика та лікування анкілозу.

Тема № 14. Принципи комплексного лікування дітей з вродженими дефектами та деформаціями ЩЛД.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви підрозділів і тем	Кількість годин		
	денна форма		
	усього	у тому числі	
		л	п

1	2	3	4	5
Розділ 1 Знеболення та видалення зубів у дітей, запальні та травматичні захворювання тканин щелепно-лицевої ділянки				
Підрозділ 1. Анатомо-фізіологічні особливості будови тканин щелепно-лицевої ділянки. Знеболювання хірургічних втручань в щелепно-лицевій ділянці (ЩЛД) у дітей в умовах амбулаторії та стаціонару. Видалення тимчасових та постійних зубів у дітей різного віку				
Тема 1. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку та будови тканин і органів ЩЛД у дітей			3	
Тема 2. Знеболювання хірургічних втручань в ЩЛД у дітей в умовах амбулаторії та стаціонару.			3	
Тема 3. Операція видалення тимчасових та постійних зубів у дітей.			3	
Разом за підрозділом 1	16	2	9	5
Підрозділ 2. Загальна характеристика перебігу запальних процесів тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей. Запальні процеси щелеп: гострі та хронічні періостити, гострий та хронічний одонтогенний та неодонтогенний (гематогенний, травматичний) остеомієліти. Запальні захворювання скронево-нижньощелепного суглоба (СНЩС) у дітей. Запальні одонтогенні кісти щелеп від тимчасових та постійних зубів. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування, профілактики та реабілітація				
Тема 4. Одонтогенний та неодонтогенний періостит щелеп. Клініка гострого та хронічного періоститу. Діагностика, диференційна діагностика. Комплексне лікування, профілактика.			3	
Тема 5. Гострий одонтогенний остеомієліт щелеп у дітей. Діагностика, клініка, невідкладна медична та хірургічна допомога, реабілітація таких дітей. Профілактика захворювання.			3	
Тема 6. Гострий неодонтогенний (гематогенний, травматичний остеомієліт) щелеп у дітей. Причини розвитку, особливості клінічного перебігу. Діагностика, диференціальна діагностика, лікування, ускладнення та їх профілактика.			3	

Тема 7. Хронічний (одонтогенний та неодонтогенний) остеомієліт щелеп у дітей. Клініко-рентгенологічні форми захворювання. Первинно-хронічний остеомієліт. Діагностика, диференціальна діагностика, лікування, ускладнення та їх профілактика.			3	
Тема 8. Гострі запальні захворювання скронево-нижньощелепного суглоба (СНЩС) у дітей. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.			3	
Тема 9. Етіопатогенез хронічних захворювань СНЩС. Клінічні прояви, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування хронічного артрити, вторинного деформівного остеоартрозу (ВДОА) та анкілозу.			3	
Тема 10. Запальні одонтогенні кісти щелеп від тимчасових та постійних зубів.			3	
Разом за підрозділ 2	40	4	21	15
<p>Підрозділ 3. Запальні захворювання м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей: лімфаденіти, абсцеси, флегмони, фурункули, карбункули. Специфічні запальні процеси (туберкульоз, актиномікоз, сифіліс, ВІЧ-інфекція та СНІД). Гострі та хронічні захворювання слинних залоз. Травматичні пошкодження м'яких тканин.</p>				
Тема 11. Гострі та хронічні, одонтогенні та неодонтогенні лімфаденіти ЩЛД.			3	
Тема 12. Одонтогенні та неодонтогенні абсцеси ЩЛД.			3	
Тема 13. Одонтогенні та неодонтогенні флегмони ЩЛД.			3	
Тема 14. Фурункули та карбункули обличчя.			3	
Тема 15. Специфічні запальні захворювання: актиномікоз, туберкульоз, сифіліс. СНІД та ВІЛ-інфекція: прояви в ЩЛД у дітей.			3	

Тема 16. Гострі захворювання слинних залоз у дітей: епідемічний та неепідемічний паротит, калькульозний та некалькульозний субмаксиліт.			3	
Тема 17. Хронічні захворювання слинних залоз у дітей: паротит, субмаксиліт.			2	
Тема 18. Травматичні пошкодження м'яких тканин: забиття, гематома, садна, рани.			2	
Тема 19. Опіки, відмороження.			2	
Разом за підрозділ 3	43	4	24	15
Розділ 2. Пухлини та пухлиноподібні новоутворення тканин щелепно-лицевої ділянки, вроджені вади розвитку, травматичні ушкодження зубів та кісток				
Підрозділ 1. Доброякісні та злоякісні пухлини, пухлиноподібні утворення м'яких тканин і кісток щелепно-лицевої ділянки у дітей. Класифікація, етіологія та патофізіологія. Принципи діагностики, диференційна діагностика, методи лікування та реабілітація дітей з новоутвореннями. Показання до кровозаміщуючої терапії при проведенні оперативних втручань з приводу пухлин				
Тема 1. Пухлини м'яких тканин ЩЛД у дітей (гемангіома, лімфангіома, ліпома, міома, фіброма). Етіологія, клініка, діагностика, способи лікування. Показання до кровозаміщуючої терапії при проведенні оперативних втручань на м'яких тканинах.			2,5	
Тема 2. Пухлиноподібні утворення м'яких тканин обличчя (епідермоїд, дермоїд, тератома, атерома, папілома). Вроджені кісти та нориці шиї. Нейрофіброматоз. Етіологія, клініка, діагностика, лікування.			2,5	
Тема 3. Істинні пухлини та пухлиноподібні новоутворення слинних залоз. Діагностика, диференційна діагностика, клініка, принципи лікування.			2,5	

Тема 4. Пухлини кісток обличчя у дітей (остеобластокластома, остеома, остеод-остеома). Одонтогенні новоутворення щелеп у дітей (амелобластома, одонтома, цементома). Етіологія, патогенез, діагностика, диференційна діагностика, клініка, методи лікування.			2,5	
Тема 5. Пухлиноподібні новоутворення щелеп - кісти (фолікулярна, резидуальна, фісуральна, первинна кісткова, кіста прорізування). Методи діагностики, диференційна діагностика та способи лікування. Реабілітація дітей після цистектомії та цистотомії.			2,5	
Тема 6. Пухлиноподібні новоутворення кісток ЩЛД: фіброзна остеодисплазія, херувізм, гіперпаратиреоїдна фіброзна остеодистрофія, епуліди. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування.			2,5	
Тема 7. Злоякісні пухлини тканин ЩЛД у дітей. Класифікація. Етіологія, патогенез, клініка, методи діагностики, диференційна діагностика. Первинна верифікація злоякісних пухлин. Принципи диспансеризації та лікування.			2,5	
Разом за підрозділом 1	26,5	4	17,5	5
Підрозділ 2. Вроджені вади розвитку тканин, травматичні пошкодження зубів та кісток ЩЛД у дітей. Анкілоз СНЦС. Статистика, етіологія, патогенез, класифікація, клінічна картина, принципи лікування, диспансеризації та реабілітації				
Тема 8. Вроджені вади розвитку ЩЛД. Незрощення губи. Короткі вуздечки губ та язика. Мілкий присінок. Статистика, класифікація, етіологія, причини виникнення. Клініка, діагностика, методи хірургічного лікування. Комплексна реабілітація хворих.			2,5	

Тема 9. Вроджені незрощення піднебіння. Статистика. Класифікація. Етіологія, клініка, діагностика, методи хірургічного лікування. Комплексна реабілітація дітей з незрощеннями піднебіння. Проблеми вигодовування дітей з незрощеннями.			5	
Тема 10. Травматичні пошкодження зубів у дітей (забій, вивихи – повний, неповний, інтрузій ний).Травматичні пошкодження кісток ЩЛД у дітей. Анкілоз СНЩС. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, особливості лікування в різному віці, реабілітація таких хворих. Комбінована та поєднана травма. Захист історії хвороби.			5	
Разом за підрозділом 2	23	6	12	5
Підрозділ 3. Закономірності клінічного перебігу, алгоритм діагностичних, лікувальних та профілактичних заходів щодо запальних, травматичних, пухлинних, вроджених та набутих вад розвитку тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей				
Тема 11. Закономірності клінічного перебігу, алгоритм діагностично - лікувальних та профілактичних заходів, вибір методу знеболення у дітей з запальними захворюваннями ЩЛД та супутніми соматичними захворюваннями в умовах поліклініки та стаціонару.			6	
Тема 12. Діагностичні критерії доброякісних пухлин та пухлиноподібних новоутворень ЩЛД у дітей Принципи лікарської тактики та реабілітації на етапах їх лікування.			6	

Тема 13. Патогномонічні клінічні ознаки травматичних ушкоджень тканин ЩЛД у дітей. Методи діагностики травм м'яких тканин, зубів, щелеп. Принципи ПХО ран м'яких тканин обличчя. Способи іммобілізації зубів та щелеп залежно від виду травми та віку дитини. Клініка, діагностика, диф.діагностика та лікування анкілозу.			6	
Тема 14. Принципи комплексного лікування дітей з вродженими дефектами та деформаціями ЩЛД			6	
Разом за підрозділом 3	34		24	10
Усього годин	180	40	96	44

5. Теми лекційних занять

4 курс

№ п/п	Тема лекцій	год.
1	Анатомо-фізіологічні особливості розвитку та будови тканин і органів щелепно-лицевої ділянки (ЩЛД) у дітей. Місцеве та загальне знеболювання у дітей (види та методи місцевого знеболювання у дітей; показання, протипоказання). Показання, протипоказання до видалення зубів у дітей, техніка виконання; інструментарій для видалення зубів. Особливості видалення тимчасових та постійних зубів у дітей, профілактика ранніх та пізніх ускладнень.	4
2.	Загальна характеристика особливостей перебігу запальних процесів тканин ЩЛД у дітей. Гострі та хронічні періостити. Гострий та хронічний остеомієліт лицевих кісток. Класифікація, етіологія, патогенез, клінічні форми захворювання. Закономірності прояву у дітей різного віку. Діагностика, диференційна діагностика, методи лікування, ускладнення та їх профілактика. Запальні одонтогенні кісти щелеп від тимчасових та постійних зубів.	4
3.	Запальні процеси м'яких тканин ЩЛД у дітей (абсцеси, флегмони, лімфаденіти, фурункули, карбункули). Закономірності клінічного перебігу, діагностики, диференційної діагностики та комплексного лікування. Специфічні запальні захворювання.	4
4.	Анатомо-фізіологічні особливості будови слинних залоз, кронево-нижньощелепного суглоба у дітей різного віку. Запальні гострі та хронічні захворювання слинних залоз та	4

	СНЩС у дітей. Закономірності клінічного перебігу, діагностики, диференційної діагностики та лікування.	
5.	Причини дитячого травматизму та його профілактика. Діагностика, клінічні прояви пошкоджень м'яких тканин ЩЛД в дитячому віці. Принципи пластичних операцій, що використовуються при хірургічній обробці ран. Вільна пересадка шкірних та шкірно-хрящових клаптів. Лікування та наслідки травматичних пошкоджень м'яких тканин обличчя у дітей.	4
	РАЗОМ	20

5 курс

№ п/п	Тема лекцій	год.
1	Доброякісні пухлини м'яких тканин щелепно-лицевої ділянки у дітей. Класифікація, етіологія. Принципи діагностики, диференційна діагностика, методи лікування та реабілітація дітей з доброякісними новоутвореннями. Показання до кровозаміщуючої терапії при проведенні оперативних втручань на м'яких тканинах.	4
2.	Доброякісні пухлини та пухлиноподібні новоутворення кісток щелепно-лицевої ділянки. Етіологія, класифікація, діагностика, клінічна картина та лікування пухлин кісток. Діагностика, диференційна діагностика, особливості клінічного перебігу, принципи лікування злоякісних пухлин.	4
3.	Закономірності клінічного перебігу, алгоритм діагностичних заходів, принципи та методи лікування, профілактика ускладнень у дітей з запальними захворюваннями, доброякісними та злоякісними пухлинами та пухлиноподібними новоутвореннями тканин ЩЛД у дітей	4
4.	Вроджені вади розвитку щелепно-лицевої ділянки у дітей. Статистика, етіологія, патогенез, класифікація, клінічна картина. Сучасні принципи лікування, диспансеризації та реабілітації цих дітей	4
5.	Патогномонічні клінічні ознаки травматичних ушкоджень тканин ЩЛД у дітей. Сучасні методи діагностики. Принципи лікувальної тактики при пошкодженнях м'яких тканин обличчя, зубів, кісток. Діагностика, диференційна діагностика та лікування анкілозу СНЩС. Сучасні принципи лікування, диспансеризації та реабілітації дітей з вродженими вадами ЩЛД.	4
	РАЗОМ	20

6. Теми практичних занять

4 курс

№ з/п	Тема заняття	години
1.	Анатомо-фізіологічні особливості розвитку та будови тканин і органів ЩЛД у дітей. Знеболювання хірургічних втручань в щелепно-лицевій ділянці (ЩЛД) у дітей в умовах амбулаторії та стаціонару.	6
2.	Операція видалення тимчасових та постійних зубів у дітей. Одонтогенний та неодонтогенний періостит щелеп. Клініка гострого та хронічного періоститу. Діагностика, диференційна діагностика. Комплексне лікування, профілактика.	6
3.	Гострий одонтогенний остеомієліт щелеп у дітей. Діагностика, клініка, невідкладна медична та хірургічна допомога, реабілітація таких дітей. Профілактика захворювання. Гострий неодонтогенний (гематогенний, травматичний остеомієліт) щелеп у дітей. Причини розвитку, особливості клінічного перебігу. Діагностика, диференціальна діагностика, лікування, ускладнення та їх профілактика. Хронічний (одонтогенний та неодонтогенний) остеомієліт щелеп у дітей. Клініко-рентгенологічні форми захворювання. Первинно-хронічний остеомієліт. Діагностика, диференціальна діагностика, лікування, ускладнення та їх профілактика.	6
4.	Гострі та хронічні, одонтогенні та неодонтогенні лімфаденіти щелепно-лищевої ділянки. Одонтогенні та неодонтогенні абсцеси щелепно-лищевої ділянки. Одонтогенні та неодонтогенні флегмони щелепно-лищевої ділянки.	6
5.	Запальні одонтогенні кісти щелеп від тимчасових та постійних зубів. Фурункули та карбункули щелепно-лищевої ділянки.	6
6.	Гострі захворювання слинних залоз у дітей: епідемічний та неепідемічний паротит, калькульозний та некалькульозний субмаксиліт Хронічні захворювання слинних залоз у дітей: паренхіматозний та інтерстиційний субмаксиліт.	6
7.	Гострі запальні захворювання скронево-нижньощелепного суглоба (СНЩС) у дітей. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Етіопатогенез хронічних захворювань СНЩС. Клінічні	6

	прояви, діагностика, диференційна діагностика, принципи лікування хронічного артрити, вторинного деформівного остеоартрозу (ВДОА) та анкілозу.	
8.	Специфічні захворювання: актиномікоз, туберкульоз, сифіліс. СНІД та ВІЛ - інфекція: прояви в щелепно-лицевій ділянці у дітей. Травматичні пошкодження м'яких тканин: забиття, гематома, садна, рани. Опіки, відмороження.	6
	РАЗОМ	48

5 курс

№ з/п	Тема заняття	години
1.	Пухлини м'яких тканин ЩЛД у дітей (гемангіома, лімфангіома, ліпома, міома, фіброма). Етіологія, клініка, діагностика, способи лікування. Показання до кровозаміщуючої терапії при проведенні оперативних втручань на м'яких тканинах. Пухлиноподібні утворення м'яких тканин обличчя (епідермоїд, дермоїд, тератома, атерома, папілома). Вроджені кісти та нориці шиї. Нейрофіброматоз. Етіологія, клініка, діагностика, лікування. Істинні пухлини та пухлиноподібні новоутворення слинних залоз. Діагностика, диференційна діагностика, клініка, принципи лікування.	6
2.	Пухлини кісток обличчя у дітей (остеобластокластома, остеома, остеїд-остеома). Одонтогенні новоутворення щелеп у дітей (амелобластома, одонтома, цементома). Етіологія, патогенез, діагностика, диференційна діагностика, клініка, методи лікування. Пухлиноподібні новоутворення щелеп - кісти (фолікулярна, резидуальна, фісуральна, первинна кісткова, кіста прорізування). Методи діагностики, диференційна діагностика та способи лікування. Реабілітація дітей після цистектомії та цистотомії. Пухлиноподібні новоутворення кісток ЩЛД: фіброзна остеодисплазія, херувізм, гіперпаратиреоїдна фіброзна остеодистрофія, епуліди. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Злоякісні пухлини тканин ЩЛД у дітей. Класифікація. Етіологія, патогенез, клініка, методи діагностики, диференційна діагностика. Первинна верифікація злоякісних пухлин. Принципи диспансеризації та лікування.	6

3.	Вроджені вади розвитку ЩЛД. Незрошення губи. Короткі вуздечки губ та язика. Мілкий присінок. Статистика, класифікація, етіологія, причини виникнення. Клініка, діагностика, методи хірургічного лікування. Комплексна реабілітація хворих. Вроджені незрошення піднебіння. Статистика. Класифікація. Етіологія, клініка, діагностика, методи хірургічного лікування. Комплексна реабілітація дітей з незрошеннями піднебіння. Проблеми вигодовування дітей з незрошеннями.	6
4.	Травматичні пошкодження зубів у дітей (забій, вивихи – повний, неповний, інтрузій ний).Травматичні пошкодження кісток ЩЛД у дітей. Анкілоз СНЩС. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, особливості лікування в різному віці, реабілітація таких хворих. Комбінована та поєднана травма. Захист історії хвороби.	6
5.	Закономірності клінічного перебігу, алгоритм діагностично - лікувальних та профілактичних заходів, вибір методу знеболення у дітей з запальними захворюваннями ЩЛД та супутніми соматичними захворюваннями в умовах поліклініки та стаціонару.	6
6.	Діагностичні критерії доброякісних і злоякісних пухлин та пухлиноподібних новоутворень тканин щелепно-лицевої ділянки. Принципи лікарської тактики, хірургічного лікування та реабілітації таких хворих. Диспансерізація дітей з новоутвореннями.	6
7.	Патогномонічні клінічні ознаки травматичних ушкоджень тканин ЩЛД у дітей. Методи діагностики травм м'яких тканин, зубів, щелеп. Принципи ПХО ран м'яких тканин обличчя. Способи іммобілізації зубів та щелеп залежно від виду травми та віку дитини. Клініка, діагностика, диф.діагностика та лікування анкілозу СНЩС.	6
8.	Принципи комплексного лікування дітей з вродженими дефектами	6
	РАЗОМ	48

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

4 курс

№.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних, семінарських занять	8

	(теоретична, опрацювання практичних навичок та вмій)	
2	Підготовка до контролю засвоєння тем підрозділів – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.	3
3.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять	
3.1	Утруднене прорізування тимчасових та постійних зубів у дітей різного віку. Клінічні особливості та лікувальна тактика.	2
3.2	Інструментальні та лабораторні методи дослідження слинних залоз при їх захворюваннях у дітей.	2
3.3	Прояви захворювань крові в щелепно-лицевій ділянці у дітей. Лікувальна тактика.	2
3.4.	Індивідуальна СРС – огляд навчально-методичної літератури, написання рефератів, проведення наукових досліджень.	3
3.5	Підготовка до підсумкового контролю.	3
	РАЗОМ	22

5 курс

№.	ТЕМА	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних, семінарських занять (теоретична, опрацювання практичних навичок та вмій)	10
2	Підготовка до контролю засвоєння тем підрозділів – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок.	2
3.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:	
3.1	Передпухлинні процеси в щелепно-лицевій ділянці у дітей. Розподіл пухлин, пухлиноподібних новоутворень обличчя та щелеп у дітей відповідно до міжнародної гістологічної класифікації ВОЗ.	1
3.2	Профілактика інфекування специфічними захворюваннями (туберкульоз, сифіліс, СНІД та ВІЛ - інфекція) лікаря хірурга-стоматолога на амбулаторному прийомі та в умовах стаціонару.	3
3.33	Лікування та профілактика патологічних рубців після оперативних втручань в ЩЛД у дітей.	1
3.4.	Індивідуальна СРС – огляд навчально-методичної літератури, написання рефератів, проведення наукових досліджень.	2

3.5.	Підготовка до підсумкового контролю.	3
	РАЗОМ	22

9. Індивідуальні завдання

Огляд навчально-методичної літератури, написання рефератів, проведення наукових досліджень.

10. Методи навчання

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, задачі.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

11. Методи контролю

Методики оцінювання поточної навчальної діяльності

Форми контролю і система оцінювання здійснюється відповідно до вимог програми дисципліни та Інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності студентів (МОЗ України, 2005).

Оцінка за дисципліну визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового контролю (у балах), що виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності студентів надається перевага стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

Оцінювання поточної навчальної діяльності:

Вага кожної теми практичного заняття є однаковою. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок.

При засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 12-ти бальною шкалою, що потім конвертуються у бали в залежності від кількості тем.

Оцінювання індивідуальної самостійної роботи студента (індивідуальних завдань):

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента (СРС) залежить від її обсягу і значимості, **але не більше 12 балів**. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

Оцінювання самостійної роботи:

Оцінювання самостійної роботи студентів, що передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Оцінювання тем, що виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється лише на підсумковому контролі.

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем шляхом тестування.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та при вивченні набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Форма проведення підсумкового контролю є стандартизованою і включає контроль теоретичної і практичної підготовки.

Теоретичні знання – питання письмового та комп'ютерного тестування.

Практичні навички та уміння – самостійне виконання мануальних навичок, що передбачені програмою та вміння самостійно виконувати окремі маніпуляції й операції.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання поточної навчальної діяльності:

Студенту за кожне заняття (практична частина, семінарське обговорення, письмовий контроль) виставляється оцінка за 12-бальною шкалою. Потім виводиться середнє арифметичне значення трьох оцінок, яке виставляється в журнал.

Підсумковий контроль:

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення розділу. До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та при вивченні розділу набрали кількість балів не меншу за мінімальну.

Форма проведення підсумкового контролю є стандартизованою і включає контроль теоретичної і практичної підготовки.

Оцінювання дисципліни:

Оцінка з дитячої хірургічної стоматології виставляється лише тим студентам, яким зараховані усі розділи з дисципліни.

Кількість балів, яку студент набирає з дисципліни, визначається як середнє арифметичне кількості балів з розділів дисципліни і підсумкового контролю засвоєння.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів має перевірятися статистичними методами (коефіцієнт кореляції між поточною успішністю та результатами підсумкового контролю).

Конвертація кількості балів у оцінки за шкалою ECTS та 4-ри бальну (традиційну)

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується у шкалу ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Відсоток студентів визначається у виборці студентів даного курсу в межах відповідної спеціальності.

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується у 4-ри бальну шкалу таким чином:

Оцінка ECTS	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
A	«5»
B, C	«4»
D, E	«3»
F _x , F	«2»

Оцінка з дисципліни F_x та F («2») виставляється студенту, якому не зараховано хоча б один розділ з дисципліни.

Оцінка F_x («2») виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового контролю, не більше 2-ох разів, під час зимових канікул та впродовж двох (додаткових) тижнів після закінчення весняного семестру за графіком, затвердженим ректором.

Студенти, які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного розділу, або не набрали за поточний навчальну діяльність з розділу мінімальну кількість балів) повинні пройти повторне навчання за індивідуальним навчальним планом.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	A	відмінно	

	B	добре	зараховано
	C		
	D	задовільно	
	E		
	F _x	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Матеріали підготовки до лекцій.
2. Презентації лекцій.
3. Матеріали підготовки до практичних занять
4. Методичні вказівки до практичних занять.
5. Варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів.
6. Тестові завдання для підсумкового тестового контролю.
7. Тестові завдання для щоденного контролю.
8. Варіанти теоретичних питань для самостійного вивчення.

14. Рекомендована література Базова

1. Агапов В.С., Емельянова Н.В., Шипкова Т.П. Анестезиология, реанимация, и интенсивная терапия в стоматологии и челюстно-лицевой хирургии.-М.-МИА.-2005.-251с.
2. Александрова Н.М., Аржанцев П.З. Травмы челюстно-лицевой области. М.: Медицина, 1986, 448 с.
3. Безпека та ефективність місцевої анестезії у стоматології дитячого віку – Р.Гумецький – Видавництво «ГалДент», 2004
4. Бернадский Ю.И. Доброкачественные и злокачественные новообразования. (Основы хирургической стоматологии).-К., 1984 .- Части 5-6.- с. 269-380.
5. Бернадский Ю.И. Врожденные несращения губы и неба. (Травматология и восстановительная хирургия челюстно-лицевой области.- Киев: Вища школа, 1985.- Гл. 14.- с.141-200.
6. Бернадський Ю.Й. Основи щелепно-лицевої хірургії та хірургічної стоматології. Навчальний посібник для студентів і лікарів-інтернів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитац. лікарів-стоматологів / – Пер. з 3-го російськомов. видання, переробл. і доповн. новіт. даними. – К.: Спалах, 2003. – 307 с.
7. Бургонский В.Г. Современная технология местного обезболивания в стоматологии: Метод. рекомендации.-К.-2005.-31с.
8. Вайсблат С.Н. Местное обезболивание при операциях на лице, челюстях и зубах. К., Здоровье, 1962, 336 с.
9. Гуцан А.Э. Врожденные расщелины верхней губы и неба. - Кишинев: 1980.- с. 5- 122.
10. Доброкачественные опухоли и опухолеподобные поражения ЧЛЮ и шеи – В.А.Маланчук, 2008.
11. Карапетян И.С., Губайдулина Е.Я., Цегельник Л.Н. Опухоли и опухолеподобные поражения органов полости рта, челюстей, лица и шеи / 2-е изд., перераб. и доп – М.: МИА,2004.–232 с.
12. Каспарова Н.Л., Колесов А.А., Воробьев Ю.М. Заболевания височно-нижнечелюстного сустава. М., Медицина, 1981, 168с.

13. Колесов А.А., Воробьев Ю.И., Каспарова Н.Н. Новообразования мягких тканей и костей лица у детей и подростков.-М.: Медицина, 1989.-с. –304
14. Кононенко Ю.Г. Местное обезболивание в амбулаторной стоматологии. –Пособие для студентов стомат. факультетов.-М.-“ Книга плюс”.-2004.-351с.
15. Лечение доброкачественных опухолей мягких тканей челюстно-лицевой локализации: Методические рекомендации.,- Киев, 1987- 15 с.
16. Малевич О.Є., Житній М.І., Чернов Д.В. та ін. Техніка місцевої анестезії при малих операціях у порожнині рота. Практичний посібник: Навчальний посібник для студентів і лікарів інтернів стоматологічних факультетів вищ. мед. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / – Д.: АРТ-ПРЕСС, 2003. – 93 с.
17. Малевич О.Є., Кравченко С.В., Світловський А.А та ін. Техніка операцій видалення зубів та їх коренів: Практичний посібник. Підручник для студентів та інтернів стоматолог. фак. вищ. мед. навч. закладів III-IV рівнів акредитації /– Д.: Арт - ПРЕС, 2003. – 71 с.
18. Москаленко В.З. Опухоли и опухолеподобные заболевания у детей.- Донецк.-2003.-95с.
19. Москаленко В.Ф. та ін. Крок –2. Стоматологія. - К.-Медицина.-2005.-471с.
20. Онкостоматологія Центіло В.Г. Ярова С.П. Ніконоров Ю.О. Монографія Донецьк Норд-прес 2009 – 160 с.
21. Рабухина Н.А. Рентгенодиагностика в стоматологии / Н.А. Рабухина, А.П. Аржанцев. – 2-е изд., стер. – М.: МИА, 2003. – 452с.
22. Рогинский В.В. Воспалительные заболевания в челюстно-лицевой области у детей. Москва, 1998, 195 с.
23. Руденко М.М. Стоматологія дитячого віку / М.М. Руденко, В.С. Бондаренко, С.В. Радочіна. – О.: Одес. мед. ун-т, 2001. – 177с.
24. Септичні форми гострого гематогенного остеомієліту у дітей – Д.С.Солейко, О.М.Горбатюк, Ю.П.Кукуруза, В.С.Коноплицький – Вінниця: теза, 2008 – 263 с.
25. Солнцев А.М., Колесов В.С., Колесова Н.А. Заболевания слюнных желез. К., Здоровья, 1991, 312с.
26. Солнцев А.М., Тимофеев А.А. Одонтогенные воспалительные заболевания. К., Здоровья, 1989, 232с.
27. Соловьев М.М. Абсцессы, флегмоны головы и шеи– М. МЕДпресс, 2003.–229 с.
28. Стоматология детского возраста. Учебник (Под ред. Колесова А.А.- М.: Медицина, 1991) Гл. 2,5,9: с. 90- 115, 229-248, 331- 398.
29. Тарасенко М.М., Суханова Г.А. Слюнные железы. Биохимия, физиология, клинические аспекты.-Томск.-НТЛ.- 2002.-123с.
30. Ткаченко П.І., Гуржій О.В. Лімфаденіт щелепно-лицевої ділянки у дітей.: Навчальний посібник /: Центр. метод. кабінет з вищ. мед. освіти, Укр. мед. стоматологічна акад. – Полтава, 2001. – 106 с.

31. Травмы челюстно-лицевой области (Под ред. Н.М.Александрова, Аржанцева).- М.: Медицина , 1986.- 448 с.
32. Фісталь Е.Я., Гозінець Г.П. Комбустіологія.-К.-Інтермінк, 2004.-184с.
33. Фрумкина Г.Д. Показания и противопоказания к удалению зубов у детей. М., Медгиз, 1962, 112 с.
34. Харьков Л.В. Хирургическое лечение врожденных несращений неба. (клинико-лабораторное исследование): автореф. дис. д.м.н., - К.,1987.- 42 с.
35. Харьков Л.В. Хирургическое лечение врожденных несращений неба. Киев, 1992, 183 с.
36. Харьков Л.В., Горovenko Н.Г., Яковенко Л.Н., Зерова Т.Э., Корчак Л.Ф. и др. Врожденные несращения верхней губы и неба: Метод. пособие для врачей стоматологов, педиатров, ЛОР-специалистов, психологов, логопедов /– К.: Четверта хвиля, 2004. – 82 с.
37. Харьков Л.В., Яковенко Л.М., Чехова И.Л. Атлас хирургических стоматологических заболеваний у детей. Киев.»Книга-плюс», «Ничлава».,2012 г., 501 с.
38. Харьков Л.В., Яковенко Л.М., Чехова И.Л. Хирургическая стоматология и челюстно-лицевая хирургия детского возраста. Киев, ТОВ “Книга плюс”, 2005, 479 с.
39. Харьков Л.В., Яковенко Л.М., Чехова И.Л. Хірургічна стоматологія дитячого віку. ТОВ “Книга плюс”, 2003, 479 с.
40. Харьков Л.В., Яковенко Л.Н., Кава Т.В. «Справочник хирурга-стоматолога», Книга-плюс, 2002, 374 с.
41. Хирургические и ортодонтические мероприятия в комплексной реабилитации детей со сквозными несращением губы и неба – В.И.Шульженко, А.Ф.Верапатвелян – СПб:ООО «Меди издательство», 2007 – 176 с., монография.
42. Шаргородский А.Г. Атлас опухолей мягких тканей и костей лица.- Москва. 1999, 220 с.
43. Шаргородский А.Г. Клиника, диагностика, лечение и профилактика воспалительных процессов челюстно-лицевой области. Свердловск, 1987, 305с.
44. Шувалов С.М. Злокачественные опухоли ротоглотки.- Винница, 1996, 231мс.

Допоміжна

1. Артюшкевич А.С., Герасимчук А.А., Ковальчук И.Н. Воспалительные заболевания и травмы челюстно-лицевой области. Дифференциальный диагноз, лечение: Справочник / Минск: Беларусь, 2001. – 253 с.
2. Артюшкевич А.С., Трофимов Е.К. Экстренная помощь в стоматологии: (руководство) / Д.А. Фелейс; Пер. с англ. под ред.. – М.: Мед. лит.,2001– 434 с.

3. Безруков В.М., Григорьянц Л.А., Рабухина Н.А., Бадалян В.А. Амбулаторная хирургическая стоматология. Современные методы: Руководство для врачей, 2-е изд., – М.: МИА, 2004.–108 с.
4. Быков В.Л. Гистология и эмбриология органов полости рта человека. С-Петербург, 1999, 245с.
5. Втулова Г.А. Тактика стоматолога при травмах зубов у детей (Диагностика и современные методы лечения больных с переломами челюстей и воспалительными процессами челюстно-лицевой области). - М., 1973.-с. 56-58.
6. Ганула Л.Комбинированное и комплексное лечение злокачественных опухолей.- Киев: Здоров'я, 1979, 192 с.
7. Грона В.Н., Сопов Г.А., Веселый С.В., Клиническое проявление, диагностика и лечение острого гематогенного остеомиелита у детей//Здоровье ребенка 2008 №4 с. 95-100.
8. Гудкова Е.И., Ларченко А.А., Скороход Г.А., Чувствительность – устойчивость к антибиотикам и антисептикам возбудителей гнойно – септических инфекций отделения интенсивной терапии и реанимации детского хирургического центра.//Головна медична сестра ,2008 №6, с. 71 – 72.
9. Дорошенко С. І. Синдроми в ортодонтії. – Киев «Здоров'я» 2008
- 10.Иванов А.С. Артриты и артрозы височно-нижнечелюстного сустава. Лекции по стоматологии. Л., Медицина, 1984, 32 с.
- 11.Иорданишвили А.К. Хирургическое лечение периодонтитов и кист челюстей. Санкт-Петербург, 2000, 155 с.
- 12.Кабанова С. А.«Спектр микрофлоры и антибиотикочувствительность при гнойно-воспалительных заболеваниях челюстно-лицевой области»// Современная стоматология (4), 2008 стр. 55-58.
- 13.Козин И.А. Эстетическая хирургия врождённых расщелин лица. Москва, 1996, 552с.
- 14.Кононенко Ю.Г. Местное обезболивание в стоматологии: Пособие для студентов стоматологич. фак., врачей-интернов/ Ю.Г. Кононенко, Н.М. Рожко, Г.П. Рузин./ – К.: Кн. Плюс, 2001. – 319 с.
- 15.Коротченко Г.М. «Использование интерпозиционных материалов различного типа при артропластике у детей с анкилозирующими заболеваниями височно-нижнечелюстного сустава»// Современная стоматология (1) 2009, стр. 86-89
- 16.Косырева Т.М., Обоснование кратности диспансерного наблюдения детей с гемангиомами лица.//Стоматология –М. 2008 Т.87.№5 с.72-74
- 17.Кошак С.Ф., О.В. Беляк О.С. Петришин «Медіастиніт: Діагностика і лікарська тактика»// Харківська хірургічна школа (2.1) 2009 с.39-40.
- 18.Кулик О.М., Шевченко Л.Н., Коноварт Б.М., Досвід лікування гострого остеомиелиту//Медицина транспорту України 2008 №4 с.98-100.

- 19.Кульгавов В.Г. Обезболивание в хирургической стоматологии. Иркутск, 1989, 149с.
- 20.Липовка В.К., Грона В.Н., Журило И.П. «Тератоидные опухоли у детей» // Український журнал хірургії (2) 2008, стр. 68-72.
- 21.Лойт А.А. Хирургическая анатомия головы и шеи / А.А. Лойт, А.В. Каюков. – СПб. и др.: Питер, 2002. – 224 с.
- 22.Малевиц О.Е., Л.В. Харьков, С.В. Кравченко. Операція вилучення зубів та їх коренів. Мет. реком. – Дніпропетровськ, 1999, 109 с.
- 23.Организация, методика и содержание санитарно-просветительной работы по первичной профилактике несращений верхней губы и неба. Методические материалы. - Киев, 1990.- 45 .
- 24.Орлова С.Н.,Аширова А.Б.,Довгалюк Т.И., Эритематозная форма рожи у ребенка 5 лет//Детские инфекции 2009 Т.,8 №1 стр.68 – 71.
- 25.Основы челюстно-лицевой хирургии: учебное пособие для студентов стоматологических факультетов медицинских институтов и университетов, врачей-интернов медицинской академии последиplomного образования – А.А.Тимофеев – МИА, 2007 – 695 с.
- 26.Рабухина Н.А., Аржанцев А.П. Рентгенодиагностика в стоматологии.- М.: Медицина, 1999, 451с.
- 27.Рузин Г.П., Бурых М.М. Основы технологии операции в хирургической стоматологии и челюстно-лицевой хирургии. Харьков, 2000, 291 с.
- 28.Руководство по онкологии / Под ред. В.И. Чисова, С.Л. Дарьяловой.: ООО «Медицинское информационное агенство» 2008, - 84 с.
- 29.Сиган З.М. Топографическая анатомия и оперативная хирургии головы и шеи.-М.-МИА.-2004.-208с.
- 30.Смирнов А.Н., А.В. Селицкий «Результаты применения растворов озона в комплексном лечении гнойно-воспалительных процессов у детей»// Детская хирургия (2).2009 (Москва), стр. 28-30.
- 31.Сокуренок В.П. «Рентгеноэндovasкулярные вмешательства в комбинированом лечении опухолей головы и шеи»// Вопросы онкологии 2.2009, стр. 136-142
- 32.Стоматологическое обследование. Основные методы ВОЗ. –М., 1997,76с.
- 33.Супиев Т.К. Гнойно-воспалительные заболевания челюстно-лицевой области. – М.: Медпресс, 2001. – 160 с.
- 34.Супиев Т.К.Травмы челюстно-лицевой области у детей. -М.-МЕДпресс-информ.-2003.-100с.
- 35.Танасійчук І.С. Цитологічні показники лімфатичних вузлів в нормі, при хронічних лімфаденітах та дрібноклітинних лімфосаркомах. – 2006, автореф. дис. к.м.н., 24 с.

- 36.Тарасенко Л.М., Суханова Г.А. Слюнные железы. Биохимия, физиология, клинические аспекты /. – Томск: Изд-во НТЛ, 2002. – 133 с.
- 37.Токарева О.В. Клініко-морфологічні особливості фолікулярних кіст щелеп і одонтогенних кератокіст. Автореф. дис. канд. мед. наук: Укр. мед. стоматолог. акад.– Полтава, 2002.– 19 с.
- 38.Федяев И.М., Байриков И.М. и др. Злокачественные опухоли челюстно-лицевой области. М., Медицина, 2000, 155с.
- 39.Фелейс Д.А Экстренная помощь в стоматологии: (руководство) /; Пер. с англ. под ред. А.С. Артюшкевича, Е.К. Трофимовой. – М.: Мед. лит., 2001. – 434 с.
- 40.Хамадеева А.М., А.С.Серегин, Ю.В.Тарасов «Новый способ лечения детей с одонтогенными кистами, проникающими в верхнечелюстной синус»// Стоматолог инфо (5) 2009, С. 75 – 77.
- 41.Харьков Л.В. Яковенко Л.М. «Причини послідовності та механізми розвитку клініко-рентгенологічних симптомів при анкілозах скронево-нижньощелепового суглоба у дітей»// Новини стоматології №2 2009 ст. 14-17
- 42.Центило В.Г., І.І. Яценко, С.В. Румянцев, С.Б. Дангаржи «До питання про клінічний перебіг літичної форми остеобластокластоми у дітей» / Вісник стоматології – № 6. – 2008. – С 73-77/
- 43.Цитологічні показники лімфатичних вузлів в нормі, при хронічних лімфаденітах та дрібноклітинних лімфосаркомах – к.м.н. І.С.Танасійчук – 2006, автореферат.

15. Інформаційні ресурси

- 1.http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/index.php?&pathditstom/metod_rozrobky/uk
- 2.http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/index.php?&pathditstom/lectures_stud/uk/
- 3.http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/index.php?&pathditstom/classes_stud/uk/